

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Arbeidsutvalet for Søråni kraftverk
c/o Anders Dalseg
Jordalsbø
4745 BYGLAND

Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Org.nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
7694 05 08971

Vår dato: 26 MAR 2010
Vår ref.: NVE 200705440-16 ki/lph
Arkiv: 312 /021.D5B
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Laila P. Høivik
22 95 92 67

Delvis omgjøring av vedtak - Oversender ny tillatelse med endrede vilkår for bygging av Søråni kraftverk, Bygland kommune

Arbeidsutvalet for Søråni kraftverk har klaget på NVEs vedtak av 20. august 2008 om tillatelse til bygging av Søråni kraftverk. Arbeidsutvalet har frembrakt nye opplysninger av betydning for vårt vedtak, og i medhold av forvaltningsloven § 33 omgjør NVE delvis sitt vedtak av 20. august 2008. Klagen tas til følge på punktet som gjelder minstevannføring. Videre aksepterer NVE at slukeevnen kan økes i forhold til den omsøkte. NVE oversender med dette ny tillatelse med endrede vilkår. NVE opprettholder sitt vedtak av 20. august 2008 hva gjelder avslag til regulering av Jordalsvatn.

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
NVEs vurdering	2
Jordalsvatn og Samla Plan	3
Tiltakets økonomi	3
Nye vannføringsberegninger	3
Regulering av Jordalsvatn	4
Plassering av inntak	5
Minstevannføring	5
Økt slukeevne og effekt	6
NVEs konklusjon og vedtak	6
Klageadgang	6

Innledning

20. august 2008 ga NVE tillatelse til å bygge ut Søråni kraftverk i Bygland kommune. Det ble ikke gitt tillatelse til å regulere Jordalsvatn, slik det opprinnelig ble søkt om.

Tiltakshaver ba om og fikk innvilget utsatt klagefrist til 12. januar 2009. 10. desember 2008 klaget tiltakshaver på konsesjonen. Det er klaget i rett tid, jf. forvaltningslovens § 29.

Klagen gjaldt primært følgende punkter:

1. NVEs avslag på søknaden om regulering, og pålegg om å flytte inntaket nedstrøms utløpet.
2. Størrelsen på NVEs pålegg om minstevannføring.

I klagen har tiltakshaver vist til flere punkter til støtte for sitt syn, som tiltakets opprinnelige status i Samla Plan, tiltakets økonomi, nye vannføringsberegninger og effektene av en regulering på friluftsliv, fugl og fisk. Tiltakshaver fremmer også forslag om tunnellboring til et inntak i vannet, og søker om økt effekt og slukeevne.

Klagen ble forelagt fylkesmannen i Aust-Agder for kommentar. Fylkesmannen har uttalt følgende i brev av 17. september 2009:

"Regulering av Jordalsvatn

(...)

Den foreslåtte reguleringen er innenfor de naturlige vannstandsvariasjonene i Jordalsvatn. Varigheten av periodene med høy vannstand vil imidlertid være vesentlig lengre, og det er dette som utgjør hovedforskjellen sammenlignet med uregulert tilstand. Tilstrebing etter å holde normalvannstand i sommerperioden vil virke forebyggende mot potensielle reguleringsskader på fuglefaunaen, men det må i så fall tilpasses hele den aktuelle hekkesesongen også om den starter i april. Også i gytetida om høsten (oktober-november) er det viktig å unngå at vannstanden er vedvarende høy.

Det reviderte forslaget til regulering synes å være mindre risikofylt i forhold til naturverdier enn det opprinnelige, forutsatt at våre forslag til utvidet periode med tilstrebet lav normalvannstand tas til følge. Likevel er det vår oppfatning at Jordalsvatn fortsatt bør være uregulert, først og fremst av hensyn til elvedeltaet og våtmarksområdet Øyan.

Skulle NVE likevel tillate en viss regulering må det skje etter et definert og kontrollerbart program, som dokumenteres med fortløpende vannstandsmåling. Formuleringen i klagedokumentet om "primært å halde normalvannstand" er ikke akseptabelt.

Minstevannføring

Vi opprettholder vår anbefaling om at det bør være minstevannføring på hele strekningen, men det kan være grunn til å vurdere om kravet til sommervannføring kan settes noe lavere enn 400 l/s, som kreves i konsesjonen, ettersom det ikke er unormalt med lange perioder med svært lav vannføring i elva om sommeren."

NVEs vurdering

Vi vil kommentere noen av underpunktene først, og komme tilbake til hovedklagepunktene til slutt.

Jordalsvatn og Samla Plan

Tiltakshaver kommenterer at utnytting av Jordalsvatn og Søråni ble vurdert i den opprinnelige Samla Plan for vassdrag, og ble da plassert i kategori I. Tiltakshaver mener dette var et sterkt signal om at prosjektet var samfunnsmessig akseptabelt, og peker på at deres søknad om konsesjon gjelder et vesentlig redusert alternativ. Tiltakshaver mener deres søknad er miljømessig bedre enn den opprinnelige planen, og er derfor noe forundret over NVEs avslag på søknad om regulering.

NVEs merknader

Kategori I i Samla Plan var kategorien for prosjekter som "kunne konsesjonsbehandles straks". Kategorien ga ikke automatisk tillatelse, men var forbeholdt prosjekter med et tilsynelatende lavt konfliktnivå basert på den kunnskapen som forelå. De øvrige kategoriene var for prosjekter som ikke kunne konsesjonssøkes med det første, eller der det var stor grad av konflikt. Hensikten med kategoriseringen var å legge til rette for at de beste prosjektene kunne bli realisert først, ikke å gi føringer for selve behandlingen. Også saker i kategori I kan bli avslått eller redusert når behandlingen av prosjektet viser at ulempene er store.

Et annet viktig moment er at Søråni-prosjektet som i sin tid ble plassert i kategori I var betydelig større, med større inngrep men også større kraftproduksjon. Når det gis konsesjon skal samfunnsnyttien av den innvunne kraften veies mot inngrepene som gjøres, og et prosjekt som bidrar betydelig til kraftbalansen vil kunne forsvare større inngrep enn et lite prosjekt som kun har lokal betydning. Store og små prosjekter kan derfor ikke sammenlignes direkte.

NVE mener at det opprinnelig prosjektets plassering i SP ikke kan tillegges avgjørende vekt.

Tiltakets økonomi

Tiltakshaver mener at prosjektet er mer marginalt enn NVE har gitt uttrykk for, fordi tilknytning til nettet blir mer kostbart enn forutsett, og fordi byggekostnadene har økt siden kostnadsberegningen ble gjort i 2005. Tiltakshaver mener at det er avgjørende å få størst mulig produksjon for å kunne realisere prosjektet.

NVEs merknader

NVE ser at kostnadene er høyere enn da prosjektet ble planlagt og at dette kan gjøre det vanskelig å bygge. Vi ser også at dette medfører et ønske om større produksjon. Når NVE gir tillatelse til bygging er det avgjørende i vurderingen at ulempene ved tiltaket veies opp av fordelene. I denne saken er større produksjon direkte avhengig av større inngrep, og etter NVEs vurdering var det nødvendig å redusere omfanget noe for at det skulle bli miljømessig akseptabelt.

Nye vannføringsberegninger

Tiltakshaver har gjort nye hydrologiske beregninger og målinger siden søknaden ble sendt inn og mener at særlig lavvannføringen om sommeren er betydelig lavere enn før antatt. De nye beregningene utført av CM Consulting gir en 5-persentilverdi for sommeren på 70 l/s kontra 400 l/s oppgitt i søknaden. Tiltakshaver ber om at den pålagte minstevannføringen blir justert tilsvarende ned.

NVEs merknader

Hydrologisk avdeling på NVE har gjort en beregning særlig av karakteristiske lavvannsverdier for Søråni, og har kommet til verdier som i stor grad stemmer overens med de nye beregningene fra CM

Consulting. Våre beregninger gir 95 l/s som 5-persentil for sommermånedene, og 150 l/s for vintermånedene.

NVE er enig i at lavvannsføringen ble overestimert tidligere, og mener at de nye beregningene viser mer korrekte tall.

Regulering av Jordalsvatn

Tiltakshaver klager primært på avslaget på regulering av Jordalsvatn med 1,5 m og kravet om å flytte inntaket lenger nedstrøms. Tiltakshaver mener den opprinnelige fløtningsreguleringen var langt hardere enn det søkes om i dag og mener også at en moderat regulering ikke gir større variasjoner enn den naturlige variasjonen idag. Tiltakshaver mener det er lagt for mye vekt på betydningen av friluftsliv og fiske i konsesjonsbehandlingen og kommenterer også biologien i og rundt Jordalsvatn. Det søkes om å redusere reguleringshøyden fra 1,5 til 1,25 m.

NVEs merknader

Jordalsvatn er omkranset av store myrarealer, deler av vannet er grunt og rundt innløpet ligger elvedeltaet og våtmarksområdet Øyan. Som tiltakshaver har kommentert er svartand ikke lenger en rødlisteart, og den tidligere observasjonen av denne ved Jordalsvatn er ikke lenger viktig. Vi har heller ikke tillagt dette vesentlig vekt i vårt vedtak. Området er likevel et lokalt viktig leveområde for ande- og vadefugl. Direktoratet for Naturforvaltning anser elvedelta å være en viktig og truet naturtype både i Norge og globalt, med betydning for biologisk mangfold langt utover det begrensede arealet de representerer. Dette skyldes bl.a. deres funksjon som hekkeområde for fugl og deres betydning for særegne plantesamfunn. Øyan er imidlertid ikke så stor (90 daa), og ikke registrert i DN's Elvedeltabase, som fokuserer på elvedelta større enn 250 daa.

I sin høringsuttalelse til den opprinnelige konsesjonssøknaden uttaler fylkesmannen at verdien av Øyan er undervurdert i søknaden, og vurderer konsekvensene for landskap og biologisk mangfold til å være "store negative" ved en eventuell regulering. I sin kommentar til klagen er fylkesmannen mindre negativ til det reviderte forslaget til regulering, men mener fortsatt at Jordalsvatn bør forbli uregulert.

Fiskebestanden er på vei opp i Søråni etter at det var fisketomt i flere tiår. Det kalkes nå i vassdraget, og forholdene ligger til rette for at aure og bekkerøye skal gjenetablere seg. Særlig er gyteforholdene gode i bekkene oppstrøms Jordalsvatnet og i Øyan. Disse gode forholdene vil svekkes ved en regulering. Fiskekonsulent Tom Arild Homme skriver i sin uttalelse til klagen at for å redusere de negative konsekvensene av en regulering er det viktig bl.a. med manøvrering så nær den naturlige vannstandsendringen som mulig.

Som det også er vist til i konsekvensutredningen vil en regulering ha negativ innvirkning på landskapet. Terrenget rundt Jordalsvatn er slakt og vannet er trolig grunt, med buktende strandlinje og små, flate øyer. En reguleringsone på 1,25-1,5 m vil bli svært fremtredende, i et område som brukes som friluftsområde hele året.

NVE mener at den opprinnelige fløtningsreguleringen ikke har betydning i dag, da det er flere tiår siden den sist var i bruk og det er etablert en ny normaltilstand i dag uten annen regulering enn den begrensede selvreguleringen.

I søknaden er det oppgitt at en regulering på 1,5 m vil gi et magasin på 0,9 mill.m³ og kraftinnvinning på ca 2 GWh. En redusert regulering på 1,25 m, med sterke begrensninger knyttet til gyte- og hekkesesong og manøvrering nær den naturlige vannstandsendringen vil følgelig gi vesentlig mindre enn 2 GWh årlig. Prosjektet totalt sett antas å gi ca. 20 GWh. NVE anser en regulering uansett å være

et relativt stort inngrep, som kun kan forsvares der kraftgevinsten står i forhold til ulempene. I dette tilfellet er gevinsten relativt liten, og etter NVEs mening står den ikke i forhold til ulempene for biologisk mangfold og kulturminner.

NVE opprettholder sitt avslag om regulering av Jordalsvatn.

Plassering av inntak

Tiltakshaver klager på NVEs pålegg om å flytte inntaket nedstrøms stemmen i utløpet av vatnet. Tiltakshaver mener at det er teknisk vanskelig å flytte inntaket og viser til at fallhøyde og produksjon vil reduseres. Tiltakshaver ønsker primært å lage en nedsprenget rørgate ved siden av stemmen, i vegskulderen. Det søkes alternativt om å borre inn til inntaket i stedet for å legge rør.

Fylkesmannen har ikke kommentert dette punktet.

NVE mener at den opprinnelige fløtningsstemmen med svabergene nedstrøms bør bevares mest mulig intakt av kulturminnehensyn. Etter NVEs mening vil en regulering være lite heldig også for dette området. NVE er ikke prinsipielt imot et inntak i Jordalsvatn, men er opptatt av konsekvensene. Forslaget om å borre inn til vannet er i så måte et mer skånsomt alternativ enn rørgate. NVE mener at et inntak som a) ikke endrer den naturlige variasjonen i vannstanden i Jordalsvatn og b) ikke berører fløtningsstemmen kan eventuelt vurderes. En slik plan, med plan for å sikre naturlig vannstand i Jordalsvatn, må i så fall godkjennes under detaljplanleggingen. Om denne planen ikke er tilfredsstillende opprettholder NVE sitt pålegg om å flytte inntaket nedstrøms.

NVE åpner for planlegging av inntak i Jordalsvatn under forutsetning om at Jordalsvatnet ikke reguleres og at fløtningsstemmen ikke påvirkes.

Minstevannføring

I konsesjonen ble minstevannføringen satt til 400 l/s i tiden 1. mai til 30. september og 110 l/s resten av året. Dette er nær de beregningene som forelå i søknaden som 5-persentil nivå for vassdraget henholdsvis sommer og vinter. Tiltakshaver klager på størrelsen på denne minstevannføringen, og viser til nyere beregninger, som beskrevet over. Tiltakshaver mener den pålagte minstevannføringen bør justeres tilsvarende ned.

Fylkesmannen kommenterer at det ikke er unormalt med svært lav vannføring om sommeren, og at det kan være grunn til å vurdere om kravet til minstevannføring om sommeren bør settes lavere enn 400 l/s.

NVEs merknader

Som nevnt er NVEs kontrollberegning av 5-persentilverdier nær sammenfallende med de nye vannføringsberegningene til CM Consulting. NVE fastsetter ikke minstevannføring sjablonmessig etter 5-persentilnivå, men etter en konkret vurdering av behovet for minstevannføring i den enkelte sak, der 5-persentilverdien gir en pekepinn på sesongmessige lavvannføringsverdier. I noen tilfeller vil det være aktuelt at krav til minstevannføring settes vesentlig høyere, for eksempel av hensyn til landskapsverdier, fiskeinteresser, biologisk mangfold eller andre allmenne interesser. I denne saken ser vi at vårt vedtak om minstevannføring ut fra nye hydrologiske beregninger er for høyt i forhold til de verdier vi ønsker å ivareta. Ut fra dette mener vi at minstevannføringen kan settes til 100 l/s om sommeren.

NVE endrer minstevannføringspålegget for Søråni kraftverk fra 400 l/s til 100 l/s i tiden 1. mai til 30. september. NVE opprettholder vinterpålegget (110 l/s).

Økt slukeevne og effekt

Tiltakshaver har søkt om å øke slukeevnen i kraftverket fra 1,5 til 1,7 x Qmiddel, og å øke installert effekt fra 4,5 til 5 MW. Tiltakshaver viser til at nye beregninger viser mindre tilsig i vassdraget enn det som ble regnet med i søknaden, og ønsker å utnytte vannet bedre.

Fylkesmannen har ikke kommentert dette punktet.

NVEs merknader

NVE mener at slukeevne og effekt kan økes innenfor gjeldende konsesjon, da endringene kun er mindre justeringer av den opprinnelige søknaden.

NVEs konklusjon og vedtak

I medhold av forvaltningsloven § 33, annet ledd, 2. pkt omgjør NVE delvis vedtaket av 20. august 2008. Klagen fra tiltakshaver tas delvis til følge, og pålagt minstevannføring i sommermånedene settes ned fra 400 l/s til 100 l/s. Pålagt minstevannføring om vinteren endres ikke. Videre aksepterer NVE at inntak i Jordalsvatn kan vurderes som del av detaljplangodkjenningen dersom det godtgjøres at Jordalsvatnet ikke reguleres og at fløtningsstemmen ikke påvirkes. Maksimal slukeevne kan økes til 2,35 m³/s. NVE oversender med dette ny tillatelse med endrede vilkår. Denne tillatelsen erstatter tillatelsen oversendt 20. august 2008.

NVE opprettholder sitt vedtak av 20. august 2008 hva gjelder avslag til regulering av Jordalsvatn.

Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunkt underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningsloven kap. VI. Dette gjelder også for eventuell opprettholdelse av klagen på avslag om regulering av Jordalsvatnet. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes inn til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Vedlegg: Tillatelse til bygging av Søråni kraftverk, med endrede vilkår

Kopi:

Bygland kommune, 4745 BYGLAND

Fylkesmannen i Aust-Agder, Serviceboks 606, 4809 ARENDAL

Aust-Agder fylkeskommune, Serviceboks 606, 4809 ARENDAL

Agder Energi AS, Serviceboks 603, 4606 KRISTIANSAND S

Norges Jeger- og fiskerforbund, Idrettens hus 2, Industrivn. 10 Stoa, 4848 ARENDAL

Anne J. Atteskog, Nedre Atteskog, 4745 BYGLAND

Inger Siri Lidi, 4745 BYGLAND

Intern kopi:

NVE Region Sør v/Tore Sollibråten og Gjermund Molle